

Mitä muualla tiedetään.

Ajettuna kuin villieläin on nimeltään maanmiehemme *Kristian Svanljung*'in kirjoittama kertomus pöyristyttävistä kohtaloistaan Siperiassa bolshevikkivallan alkuvuosina. Hänen onnistui lopulta paeta Kiinan puolelle, mutta vaikka hänen muistelmansa ovat jännittävää lukemista jokaiselle, kiintyy meikäläisten huomio ennen kaikkea kirjan viimeiseen lukuun, jossa tekijä kertoo tapaamastaan salaperäisestä ja yliaistillisilla kyvyillä varustetusta vanhasta tietäjästä. Tämä merkillinen adeptiolento puhuu pyhästä luostariveljeskunnasta, jonka jäsen hän on, ja herra Svanljung lupaa toisessa kirjassa kertoa niistä uskomattomista asioista, joita hän myöhemmin sai kokea aasia laisten tietäjien piirissä ja joihin hänen tässä kirjassa kertomansa hämmästyttävä seikkailu oli vain kuin alkusoittoa.

Jeesus Barabbas, kuuluisan ruotsinmaalaisen kirjailijavanhuksen *Hjalmar Söderbergin* äsken ilmestynyt puoleksi tieteellinen, puoleksi kaunokirjallinen satiiri on ottanut aiheekseen Jeesuksen persoonan ja kuoleman, joka aihe tuli Ruotsissa päivänkysymykseksi viime talvena ilmestyneen tohtori Tollin kirjan kautta. Tohtori Toll, kuten muistamme, väitti broshyyrissaan *Dog Jesus på korset?*, että Jeesus ristillä oli ainoastaan valekuollut ja heräsi eloon haudassa. Hjalmar Söderberg puolestaan nyt väittää, että Jeesus ei ollenkaan kuollut, ei valekuolemaakaan, koska häntä yleensä ei ristiinnaulittu. Pilatus päästi hänet näet vapauteen kansan pyynnöstä, sillä Jeesus oli sama kuin se Barabbas, josta puhutaan evankeliumissa. Barabbas merkitsee „isän poika“, tarkoittaen „Jumalan poikaa“, ja oli silloin tällöin esiintyvien messioiden yleisnimenä. Kirja on memoarimuotoon kirjoitettu. Sen päähenkilö, vanha luutnantti Jägerstam, on herännyt muistoon siitä, että hän edellisessä ruumistuksessaan eli Palestiinassa Jeesuksen aikana ja tunsu Jeesusta persoonallisesti, joskaan ei läheltä. Kirjan lukee helposti ja monessa kohden älylliseksi nautinnokseen, mutta sen antama kuva kapinoitsijasta Jeesuksesta on niin toisenlainen kuin evankeliumein sankarihaahmo, että kirjaa ei saata ottaa vakavalta kannalta. Söderberg on ihmistuntija ja satiirikko, mutta suuren sielun tuntija hän ei näy olevan.

Florizel von Reuter, maailmankuulu viuluniekka, joka jo parikymmentä vuotta sitten saavutti maineen ihmelapsena, on vastikään julkaissut kirjan *Psychical Experiences of a Musician* (Musiikkimiehen

psykkisiä kokemuksia), johon Arthur Conan Doyle on kirjoittanut alkulauseen ja jossa tekijä tunnustaa itsensä vakuutetuksi spiritistiksi. Hänen kääntymyksensä kiintoisuus on siinä, että hänen oma äitinsä – ja myöhemmin hän itse – kehittyi eteväksi psykograafi-mediumiksi. Minkäänlainen petollisuus ei niin ollen ikinä tullut kysymykseen. Äidillä oli aina silmät peitossa pidellessään sormia pienellä kojeella nimellä Additor, joten hänen oli mahdoton seurata, mitä kirjaimia nopeasti liikkuva koje milloinkin taulukosta tavoitteli. Toinen sai aina lukea kirjaimia ja kirjoittaa ne muistiin, ja vieraita oli usein istunnoissa läsnä. Sanat tulivat enimmäkseen n. s. peilikirjoituksen tapaan, s. o. kirjaimet alkoivat sanan lopusta, kulki oikealta vasemmalle, ja välistä koko lausekin, niin että viimeinen sana kirjoitettiin ensimmäisenä. Florizel v. Reuter oli yhtä skeptillinen kuin varovainen eikä tahtonut alussa uskoa, että vainajia oli liikkeellä, vaan turvautui kaikkiin uudenaikaisiin tieteellis-psykologisiin selitystapoihin. Vasta kun tuli sanomia ja tiedonantoja vieraila kielillä ensin eurooppalaisilla kielillä, joita tekijä ja hänen äitinsä eivät tunteneet, kuten unkarin ja venäjän kielellä (venäjän kieli kirjoitettiin foneettisesti englantilaiseen tapaan), sitten turkin, persian, hindustanin ja arabian kielellä (myös foneettisesti), joista kokeilijoilla ei ollut aavistustakaan, täytyi tekijän myöntää, ettei hän keksinyt mitään muuta järkevää selitystä kuin henkien myötävaikutukseen perustuvaa. F. v. Reuterin kirja on kauttaaltaan kiintoisaa lukemista, sillä hänen keskustelunsa henkien kanssa, ennen kaikkea suuren viulumestarin Nicolo Paganinin kanssa, ovat itsessään huvittavia ja sympaattisia.

Jarl Hemmer, mainio ruotsinkielinen runoilijamme ja kaunokirjailijamme, näkyy olevan aivan teosofis- eli meikäläishenkisen kirjallinen personallisuus, jonka sisäiset kokemukset ovat vieneet siihen, että olemassaolo on rakkauden pohjalla ja että karman ankara laki ilmentää tätä rakkautta, kunnes ihmiset itse oppivat elämää ymmärtämään. Tämän selvästi todistaa hänen äskeinen kirjansa *Budskap* (Sanomia), jonka kuusi novellia kukin omalla tavallaan näyttää, mitä elämällä on ihmiselle sanottavana.

Unohtumaton elämys oli Ruotsalaisessa Teatterissa nerokkaan kirjailijamme *Ture Jansonin Sveaborg*-nimisen kappaleen katsominen. Emme ajattele näyttelystä eikä näyttämölle asetusta, joka ansaitsi kaikkea kiitosta, emme liioin näytelmän draamallista rakennetta eikä sinkoilevien repliikkien älykkyyttä ja henkevyyttä, vaan mieleemme on painunut

unohtumattomana muistona tästä teatteri-illasta, että Suomenlinnan eli silloisen Viaporin raskaat hetket kevättalvella 1809 – samalla kun nousivat elävinä eteemme menneisyyden yöstä – astuivat uuteen valoon, joka sai sydämemme sykkimään uudesta isänmaallisesta ymmärtämyksestä. Cronstedt ei ollut se halpamainen kavaltaja, joksi sotahistoriamme on hänet leimannut. Hän oli traagillinen henkilö, oman sisäisen vakaumuksensa ja näkemyksensä marttyyri. Napoleon lupasi Suomen Aleksanteri I:lle, ja Venäjä otti Suomen. Mutta asian toinen puoli, joka Cronstedtilta vei elämän ilon, rohkeuden ja tarmon, oli se surullinen tosiseikka, että emämaa Ruotsi hylkäsi Suomen. „Ei ole minulla kuningasta enää!“ huudahtaa Cronstedt. „Mitä sotamies on ilman kuningasta, johon saa uskoa ja jonka puolesta saa kuolla?“ Ei tsaarin kulta, vaan heikon kuninkaan herättämä toivottomuus humanisen miehen rinnassa sai linnan muurit horjumaan. Historiallinen vaistomme sanoi heti, että tämä oli Viaporin surunäytelmän tosi selitys.

Vanhempieni romaani, Arvid Järnefeltin joulukuksi ilmestynyt kirja, kertoo Elisabet Clodt von Jürgensburgin lapsuudesta ja nuoruudesta venäläisessä syntymäkodissaan, hänen rakkaudentarinastaan ja avioliitostaan Aleksander Järnefeltin kanssa. Liikuttavan humoristinen on nuoren rouvan ensimmäinen matka Suomeen havaintoineen ja yllätyksineen. Matka kävi Pietarista Kuopioon kuomireessä talvella 1858. Tämän suurella rakkaudella ja kunnioituksella kirjoitetun kirjan ääressä lukija viettää pyhän ja puhtaan riemun hetkiä.

Sydämellisellä ilolla saattaa todeta, että Mrs. Besant on muuttumaton rakkaudessaan ja ihailuksessaan Krishnamurtia kohtaan, vaikka tämä jo tärkeimmissä opinkappaleissa on asettunut jyrkästi toiselle kannalle kuin se, joka hänet on maailmalle esittänyt. Muistamme, kuinka Annie Besant Ommenissa 1925 mainitsi seitsemän kahdestatoista opetuslapsista, jotka Maailmanopettaja oli valinnut; samassa Ommenissa selitti Krishnamurti viime vuonna, ettei hän tiedä opetuslapsista eikä apostoleista mitään; hän ei halua opetuslapsia ollenkaan, ei seuraajia yhtään; kaikki semmoinen puhe on tuulesta temmattua. Muistamme myös, kuinka Annie Besant viime keväänä pani alulle Maailmanäiti-palvonnan, Rukhmini Arundale tämän Neitsyt Maarian edustajana maan päällä. Kun Krishnamurtilta Ommenissa 1928 tiedusteltiin, mitä hän tästä ajatteli, oli hänen vastauksensa yhtä jyrkkä kuin apostolikysymyksessä. Ei hän sanonut tietävänsä Maailmanäidistä mitään, ja hänestä koko kysymys on turha, sillä totuudessa ei ole miestä eikä naista, – kuinka voisikaan olla? Mutta Mrs.

Besantin äidillinen sydän ei käsitä väärin. Liikuttavalla ihastuksella hän joulukuun Theosophistissa puhuu Krishnamurtin saapumisesta Adyariin ja hänen erinomaisista jokapäiväisistä puheistaan ja opetuksistaan ... Rakkaus kaiken voittaa.

P. E.

(Ruusu-Risti 1929 Tammikuu N:o 1, s. 18-20)